

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรณีสุนัขจรจัด

Legal Measures for Controlling Rabies by Local Government

The Case of a Stray Dog

ชยธร ไชยวิเศษ¹

Chayathorn Chaiwiset²

สทรัฐ โนทะยะ³

Saharat Notayah⁴

วันที่รับบทความ : 18 เมษายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ : 25 เมษายน 2567

วันที่ตอบรับ : 30 เมษายน 2567

วันที่เผยแพร่ : 14 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสุนัขจรจัด เพื่อศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีสุนัขจรจัด และเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีสุนัขจรจัด

¹ ชยธร ไชยวิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด 113 หมู่ 12 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120, E-mail: pongchainoi@hotmail.com

² Chayathorn Chaiwiset Faculty of Law and Politics Roi Et Rajabhat University 113 Moo 12 Kohkeaw Selaphum Roi Et 45120, E-mail: pongchainoi@hotmail.com

³ สทรัฐ โนทะยะ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 85 ถ.สกลมารค ต.เมืองศรีโค อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี 34190, E-mail : Saharat.n@ubu.ac.th

⁴ Saharat Notayah Lecturer at Faculty of Law Ubon Ratchathani University 85 Sathonlamark Road Warin Chamrap District Ubon Ratchathani Thailand 34190, E-mail : Saharat.n@ubu.ac.th

ผลการวิจัยพบว่า สุนัขจรจัดนั้นเป็นสุนัขที่ถูกเจ้าของทอดทิ้ง ไม่ได้อยู่อาศัยภายในบ้านเรือนและไม่มีเจ้าของดูแลรับผิดชอบ มีความอิสระตามธรรมชาติในการดำรงชีวิต และกฎหมายที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ได้แก่ พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 และกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเร่งดำเนินการจัดทำเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ รวมถึงออกระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือประกาศ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาการขึ้นทะเบียนสัตว์ และแก้ไขการฉ้อฉลขึ้นโรคพิษสุนัขบ้า กรณีสุนัขจรจัดต่อไป

คำสำคัญ: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; โรคพิษสุนัขบ้า; สุนัขจรจัด

Abstract

This research aims to study the concept of stray dogs, examine the laws related to rabies control by local government in the case of stray dogs, and propose recommendations for solving the issues related to rabies control by local administrative organizations in the case of stray dogs.

The research found that stray dogs are those abandoned by their owners, not residing in households, and without anyone to take responsibility for their care. They live freely by nature. The laws that empower local government to control rabies include the Rabies Act B.E. 2535 (1992), the Public Health Act B.E. 2535 (1992), the Animal Epidemic Act B.E. 2558 (2015), and the laws establishing local government.

The researcher proposes that local government should expedite the process of drafting regulations or ordinances regarding the control of animal breeding or release, including issuing regulations, ordinances, orders, or announcements. This is to address the issues of animal registration and to address the vaccination against rabies for future stray dog cases.

Keywords: Local Government; Rabies; Stray Dog

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสัตว์ถูกทอดทิ้งในที่สาธารณะส่วนใหญ่มักเกิดจากการกระทำของมนุษย์ ไม่ใช่เพียงแค่อสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของเท่านั้นที่ประสบปัญหานี้ แต่ยังรวมถึงสัตว์เลี้ยงที่เจ้าของไม่ได้ให้การดูแลอย่างเหมาะสมด้วย การละเลยในการเลี้ยงดูสัตว์เลี้ยงย่อมถือเป็นการทอดทิ้งสัตว์อีกกรณีหนึ่ง

ประชาชนทั่วไปยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมธรรมชาติและการแพร่ขยายพันธุ์ของสัตว์เลี้ยงและสัตว์จรจัด เมื่อสัตว์เลี้ยงเหล่านี้อยู่รวมกัน มักเกิดการแพร่พันธุ์และกลายเป็นแหล่งรวมของเชื้อโรค ซึ่งอาจแพร่กระจายจากสัตว์สู่สัตว์และจากสัตว์สู่มนุษย์ หากไม่มีการควบคุมการขยายพันธุ์ด้วยการทำหมัน สัตว์เหล่านี้จะขยายพันธุ์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และย้ายถิ่นฐานไปยังแหล่งอาหาร เช่น ที่ทิ้งขยะสาธารณะ ส่งผลให้มีการขยายพื้นที่ไปพร้อมกับการเพิ่มจำนวนของสุนัขจรจัดมากยิ่งขึ้น ปัญหานี้ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อสาธารณสุข แต่ยังเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมและสังคมที่ต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและยั่งยืน

ดังนั้น ปัญหาสุนัขจรจัดจึงเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อคนในสังคมอย่างกว้างขวาง ในปัจจุบัน มีจำนวนสุนัขจรจัดเพิ่มขึ้นในชุมชนและหมู่บ้านต่าง ๆ และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

สุนัขจรจัดจำนวนมากก่อให้เกิดปัญหาหลายประการที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม และสาธารณสุข การที่สุนัขจรจัดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ทรัพยากรในชุมชนถูกใช้อย่างไม่เหมาะสม ทั้งในแง่ของงบประมาณที่ต้องใช้ในการจัดการและควบคุมจำนวนสุนัขจรจัด และการเสียสละเวลาและความพยายามของเจ้าหน้าที่และอาสาสมัคร

นอกจากนี้ สุนัขจรจัดยังเป็นสาเหตุของปัญหาด้านสังคม โดยก่อให้เกิดความไม่สะดวกและความไม่ปลอดภัยแก่ประชาชนในชุมชน สภาพแวดล้อมก็ได้รับผลกระทบจากการที่สุนัขจรจัดทำลายขยะและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต่าง ๆ อีกทั้งการแพร่กระจายของโรคจากสุนัขจรจัดยังเป็นปัญหาด้านสาธารณสุขที่ต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

การจัดการกับปัญหาสุนัขจรจัดจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องได้รับการสนใจและดำเนินการอย่างจริงจังทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป เพื่อให้สังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและลดผลกระทบที่เกิดจากสุนัขจรจัดในระยะยาว

ปัญหาสุนัขจรจัดเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในหลายด้าน ปัจจุบัน จำนวนสุนัขจรจัดในชุมชนและหมู่บ้านเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สุนัขจรจัดเหล่านี้สร้างปัญหาและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม และสาธารณสุข

สุนัขจรจัดอาจมาจากสาเหตุหลายประการ ดังนี้ ประการแรกสุนัขมีเจ้าของแต่เจ้าของขาดความรับผิดชอบ สุนัขประเภทนี้มีเจ้าของแต่เจ้าของไม่ได้ดูแลหรือควบคุมอย่างเหมาะสม ทำให้สุนัขมีชีวิตที่อิสระในบางช่วงเวลา และสามารถสร้างปัญหาได้เช่นเดียวกับสุนัขที่ไม่มีเจ้าของ ประการที่สองสุนัขที่มีผู้ให้อาหารแต่ไม่มีผู้ดูแล สุนัขเหล่านี้ได้รับอาหารจากผู้ใจบุญ แต่ไม่มีผู้รับผิดชอบหรือควบคุมดูแล ทำให้สุนัขสามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระและประการที่สามสุนัขไม่มีเจ้าของ สุนัขกลุ่มนี้ไม่มีผู้ดูแลหรือควบคุม ทำให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระเช่นกัน สุนัขจรจัดส่วนใหญ่คือสุนัขที่เคยมีเจ้าของ แต่ถูกเจ้าของนำมาปล่อยหรือทิ้งไม่ว่าจะด้วยความตั้งใจหรือไม่ก็ตาม สุนัขเหล่านี้จึงต้องดัดแปลงชีวิตเพื่อความอยู่รอดและแพร่พันธุ์ตามธรรมชาติ ส่งผลให้สุนัขรุ่นต่อมาเกิดมาเป็นสุนัขจรจัดตั้งแต่กำเนิด และจำนวนของสุนัขจรจัดยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

การที่จำนวนสุนัขจรจัดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้เกิดปัญหาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการกัดหรือทำร้ายคน การทำลายทรัพย์สิน การแพร่กระจายของโรค และการสร้างความรำคาญให้กับชุมชน ปัญหานี้จึงต้องการการจัดการอย่างเร่งด่วนและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

โรคพิษสุนัขบ้า (Rabies) เป็นโรคติดต่อที่มีสัตว์เป็นพาหนะนำโรคมารสู่คน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญทางด้านสาธารณสุขทั้งในประเทศไทย และทั่วโลก

ด้วยศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี ทรงมีพระประสงค์ให้โรคพิษสุนัขบ้าหมดไปจากประเทศไทย ดังนั้น รัฐบาลจึงได้น้อมรับใส่เกล้าฯ สนองพระปณิธาน และนายกรัฐมนตรียึดมีคำสั่งที่ 214/2559 ลงวันที่ 29 กันยายน 2559 แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการสัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัยจากโรคพิษสุนัขบ้า ตามพระปณิธานศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี และทรงมีพระกรุณาธิคุณรับเป็นประธานกรรมการฯ พร้อมพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ ทรงร่วมเป็นรองประธานกรรมการเพื่อให้การขับเคลื่อนโครงการฯ เห็นผลเป็นรูปธรรม โดยมีองค์ประกอบของคณะกรรมการจากสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย และกรม กองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงมหาดไทย, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562, น. 7-8)

ในปี พ.ศ. 2550 องค์การอนามัยโลก (WHO) และองค์การควบคุมโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) ได้ตกลงร่วมกันกำหนดเป้าหมายให้ประเทศที่มีอุบัติการณ์ของโรคจะต้องร่วมมือกันกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไป ภายในปี พ.ศ. 2563 สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ยังคงพบโรคพิษสุนัขบ้าทั้งในคนและสัตว์ ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุข โดย กรมควบคุมโรค กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดย กรมปศุสัตว์ และกระทรวงมหาดไทย

โดย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงได้ร่วมกันจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การดำเนินโครงการสัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัยจากโรคพิษสุนัขบ้า ตามพระปณิธานศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพะเจ้า นื่องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี ในปี พ.ศ. 2560 -2563 ขึ้น เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในประเทศและนอกประเทศโดยมีเป้าประสงค์ร่วมกัน คือ ไม่ให้มี คนและสัตว์ เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้าอย่างยั่งยืน รวมทั้งได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การสร้างพื้นที่ปลอดโรค พิษสุนัขบ้า (Rabies Free Area) เพื่อให้แต่ละจังหวัดนำไปใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดโรคในพื้นที่ต่อไป

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และยังเป็น หน่วยงานหลักในการดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ทั้งกรณีที่เป็นสุนัขมีเจ้าของ และกรณีสุนัขจรจัด ซึ่งกฎหมายที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการนั้น คงเป็นกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ที่ให้อำนาจไว้ รวมถึงความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาและคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด แต่อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีสุนัขจรจัดนั้น ยังมีปัญหาหลายประการ กล่าวคือ ปัญหาในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือเทศบัญญัติ ปัญหาการขึ้นทะเบียนสุนัข จรจัด รวมทั้งปัญหาการฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้า สำหรับสุนัขจรจัด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสุนัขจรจัด

1.2.2 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีสุนัขจรจัด

1.2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีสุนัขจรจัด

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตในการศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีสุนัขจรจัด ตามพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์และการปล่อยสัตว์ พระราชบัญญัติโรคระบาด พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 รวมถึงข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2469 รวมถึงเทศบัญญัติที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 รวมถึงข้อบังคับ ประกาศที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 รวมถึงข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้า เรียบเรียง ตลอดจนวิเคราะห์ ข้อมูลจากกฎหมายไทย งานวิจัย บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสารต่าง ๆ รวมถึงเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลเอกสารทางกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในรูปของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ โดยนำข้อมูลที่ได้มา วิเคราะห์เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขต่อไป

2. ผลการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบอบประชาธิปไตย เพื่อลดบทบาทของรัฐส่วนกลางลงเหลือเพียงภารกิจหลักที่จำเป็นและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่นมากขึ้นตามเจตนารมณ์ของประชาชนเอง

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางอำนาจใหม่ระหว่างรัฐส่วนกลางกับระดับท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ในสังคมที่มีการแตกแยกกลุ่มหลากหลายและมีความต้องการและความคาดหวังที่แตกต่างกันต่อรัฐ

การกระจายอำนาจที่ถูกต้องสามารถช่วยให้รัฐสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันที่และตรงไปตามความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยใช้ทรัพยากรและความสามารถที่มีอยู่อย่างเหมาะสม

การกระจายอำนาจที่มีประสิทธิภาพจะเป็นการสร้างพื้นที่ให้กับท้องถิ่นให้มีอิสระในการตัดสินใจและดำเนินงานตามความเหมาะสมและเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.1 ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการบริหารจัดการระบบประชาสังคมและรัฐบาลในระบบประชาธิปไตย มีหลายรูปแบบ เช่น การลดอำนาจส่วนกลาง

(Deconcentration) ที่เน้นการลดการควบคุมจากส่วนกลางลงมายังระดับภูมิภาค เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการท้องถิ่น การมอบหน้าที่ (Delegation) ซึ่งเป็นการมอบหน้าที่ให้แก่หน่วยงานรัฐหรือองค์กรกึ่งรัฐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

การกระจายอำนาจการปกครองให้รัฐบาลส่วนท้องถิ่น (Devolution) เป็นการโอนอำนาจในการบริหารจัดการและการตัดสินใจในระดับท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีการมอบอำนาจหน้าที่ให้แก่หน่วยงานเอกชน (Privatization) เพื่อให้รัฐควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานอย่างเหมาะสม

2.2.2 หลักการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

หลักการกระจายอำนาจให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น เริ่มปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนนับแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจของตนเองโดยเฉพาะ รวมทั้งพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจขึ้น ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง รวมทั้งกำหนดการจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังคงให้ความสำคัญกับหลักการกระจายอำนาจให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใดให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นด้วย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสุนัขจรจัด

มนุษย์รู้จักการเลี้ยงสัตว์มาตั้งแต่ในยุคสมัยสังคมเกษตรกรรม ซึ่งเป็นยุคเริ่มต้นของการนำปศุสัตว์มาเลี้ยง เมื่อประมาณ 10,000 ปีก่อน โดยสัตว์ที่นำมาเลี้ยงในยุคแรกเริ่มเป็นพวกสัตว์กบ เช่น โค แกะ แพะ กล่าวคือ ในการล่าสัตว์เพื่อเป็นแหล่งอาหาร จะมีการต้อนสัตว์เหล่านั้นมากักขังเป็นกลุ่มทำให้เกิดฝูงสัตว์เลี้ยงขึ้นมา เป็นแหล่งอาหารโดยไม่ต้องออกล่าสัตว์ ส่วนสุกรถูกนำมาเลี้ยงในภายหลัง เมื่อประมาณ 9,000 ปีก่อน จากนั้นจึงได้มีการนำสัตว์ตระกูลฟันแทะ เช่น หนูตะเภา มาเลี้ยงเพื่อทำเป็นอาหารและเครื่องนุ่งห่ม รวมทั้งมีการนำไก่ปามาเลี้ยงเป็นไก่บ้านด้วย

สำหรับสุนัขนั้น พบว่าเป็นสัตว์ที่มีความผูกพันกับมนุษย์มาอย่างยาวนาน ตั้งแต่ 10,000 ถึง 15,000 ปีก่อน โดยในระยะเริ่มแรกมนุษย์ได้นำสุนัขป่ามาเลี้ยงเพื่อประโยชน์ในด้านการล่าสัตว์และป้องกันอันตราย ต่อมาเมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสุนัขจึงเปลี่ยนไปตามกาลเวลา กลายมาเป็นการเลี้ยงสุนัขเพื่อวัตถุประสงค์ในด้านอื่น ๆ เช่น เลี้ยงเพื่อเป็นเพื่อนคลายเหงา ใช้เป็นสุนัขนำทาง หรือทำภารกิจ ตรวจค้นยาเสพติด ซึ่งในปัจจุบันการเลี้ยงสุนัขได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายไปทั่วโลก และมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสุนัขเกิดขึ้นมากมาย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันพบว่ามีสุนัขถูกปล่อย ละทิ้ง หรือไม่มีเจ้าของเพิ่มมากขึ้น (ขจร กระจำพลากร, 2557, น. 6-8)

สุนัขจรจัดหรือสุนัขที่ถูกปล่อย ละทิ้ง หรือไม่มีเจ้าของนั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและคงอยู่กับสังคมไทยมา ยาวนาน จนกลายเป็นภาพคุ้นตาของคนไทยที่จะพบเห็นสุนัขจรจัดบริเวณหน้าร้านสะดวกซื้อ โรงเรียน สถานที่ราชการ วัด สวนสาธารณะ หรือเขตชุมชน เนื่องจากประเทศไทยไม่มีมาตรการในการจัดการกับปัญหาสุนัขจรจัด ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศชาติทั้งในด้านสาธารณสุข ได้แก่ เป็นพาหะสำคัญของโรคพิษสุนัขบ้า และโรคติดต่อระหว่างสัตว์กับคน ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เสียงเห่าหอน และมูลสัตว์ เป็นสาเหตุความเดือดร้อนรำคาญ รวมถึงด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบสุขภาพ ทำหมัน หรือฉีดวัคซีน เป็นต้น

2.2.1 ความหมายของสุนัขจรจัด

“สุนัขไม่มีเจ้าของ” หรือ “สุนัขจรจัด” หมายถึง สุนัขที่ไม่มีเจ้าของ ไม่ได้อยู่อาศัยภายใน บ้านเรือนและไม่มีเจ้าของดูแลรับผิดชอบ มีความอิสระตามธรรมชาติในการดำรงชีวิต (ขจร กระจำพลากร, 2557, น. 2)

โดยสุนัขจรจัดแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- 1) สุนัขมีเจ้าของแต่เจ้าของสุนัขขาดความรับผิดชอบควบคุมดูแล สุนัขมีความเป็นอยู่อย่างอิสระในห้วงเวลาใดเวลาหนึ่ง และสามารถก่อให้เกิดปัญหาได้เช่นเดียวกับสุนัขที่ไม่มีเจ้าของ
- 2) สุนัขที่มีผู้ให้อาหาร แต่ไม่มีผู้รับผิดชอบควบคุมดูแล สามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ
- 3) สุนัขไม่มีเจ้าของ ซึ่งไม่มีผู้ใดควบคุม และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ

2.2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสุนัขจรจัด

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสุนัขจรจัดในประเทศไทยนั้น ได้แก่

- 1) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานหลักของการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดแม้จะไม่ได้มีบทบาทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะเจาะจงให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการดังกล่าว โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเพียงกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกำหนดให้มีหน้าที่ในการป้องกันและระงับโรคติดต่อ

2) กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรมปศุสัตว์เป็นส่วนราชการระดับกรม ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน้าที่ดูแลและควบคุมการเลี้ยงสัตว์ ทั้งด้านสุขภาพ การบำบัดโรค การบำรุงพันธุ์ การควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ สถานพยาบาลสัตว์ โรคระบาดสัตว์ การปศุสัตว์ ไปจนถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสัตว์

3) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

กรมควบคุมโรคเป็นส่วนราชการระดับกรม ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่พัฒนางานด้านวิชาการเพื่อการควบคุมโรคและภัยคุกคามสุขภาพ โดยมีการศึกษา วิจัย พัฒนา รวมทั้งการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีเพื่อการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุม วินิจฉัย และรักษาโรคและภัยคุกคามสุขภาพ โดยจะดำเนินการทั้งด้านเชิงรับและเชิงรุกซึ่งจะกระทำร่วมกับภาครัฐและภาคเอกชน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า

โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคติดเชื้อไวรัสที่ร้ายแรงและอันตรายถึงชีวิต มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 4,000 ปี เป็นที่รู้จักในสมัยโบราณด้วยชื่อ "Lyssa" หรือ "ความบ้าคลั่ง" สะท้อนอาการทางระบบประสาทที่รุนแรงของโรคนี้ เชื้อไวรัสสามารถแพร่กระจายมาสู่มนุษย์ผ่านทางน้ำลายของสัตว์ติดเชื้อ โดยมักเกิดจากการถูกสัตว์กัด

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 หลุยส์ ปาสเตอร์ นักวิทยาศาสตร์ชาวฝรั่งเศสผู้มีชื่อเสียง ได้ค้นพบเชื้อไวรัสและพัฒนาวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ การค้นพบนี้ถือเป็นก้าวสำคัญในการต่อสู้กับโรคร้ายนี้

เมื่อติดเชื้อไวรัสโรคพิษสุนัขบ้า ผู้ป่วยจะเผชิญกับอาการทางระบบประสาทที่น่ากลัว เช่น อ่อนเพลีย ปวดศีรษะ กลืนลำบาก กลืนน้ำ กลืนแสง ประสาทหลอน และชักกระตุก หากไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้อง โรคนี้สามารถทำให้เสียชีวิตได้

แม้ว่าวัคซีนจะมีประสิทธิภาพในการป้องกัน แต่โรคพิษสุนัขบ้ายังคงเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญในหลายประเทศกำลังพัฒนา องค์การอนามัยโลกประเมินว่ามีผู้เสียชีวิตจากโรคนี้มากกว่า 55,000 คนต่อปี ดังนั้น การสร้างความตระหนักรู้ การฉีดวัคซีนให้กลุ่มเสี่ยง และการควบคุมประชากรสัตว์จรจัด จึงเป็นกุญแจสำคัญในการยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคพิษสุนัขบ้าในอนาคต

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) และองค์การควบคุมโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (Office International des Epizooties: OIE) ได้ตกลงร่วมกันกำหนดเป้าหมายให้ประเทศที่มีอุบัติการณ์ของโรคจะต้องร่วมมือกันกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไปภายใน พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้ตกลงดังกล่าวด้วย (กระทรวงสาธารณสุข, 2561)

2.3.1 ความหมายของโรคพิษสุนัขบ้า

โรคพิษสุนัขบ้า (Rabies) หรือโรคกลัวน้ำ เป็นโรคติดเชื้อร้ายแรงไม่มีทางเยียวยารักษาได้ ผู้ป่วยทุกรายที่มีอาการของโรคนี้ มักจะเสียชีวิตภายในเวลาอันสั้น แม้ว่าจะไม่มีทางรักษาโรคนี้ แต่ก็สามารถป้องกันได้ด้วยการฉีดวัคซีนป้องกันโรค ดังนั้น ผู้ที่ถูกสุนัขกัด หรือแมวกัดข่วน ควรรู้จักวิธีปฐมพยาบาลบาดแผล และรีบไปปรึกษาแพทย์อย่างทันท่วงที (ประดิษฐ์ ชาลีเครือ, 2562, น. 68-76)

2.3.2 สาเหตุของโรคพิษสุนัขบ้า

โรคพิษสุนัขบ้า (Rabies) เกิดจากเชื้อไวรัส rabies เป็น Rhabdovirus ใน genus “Lyssa virus” ซึ่งไวรัสทุกตัวใน genus นี้มี antigenicity ที่คล้ายคลึงกัน แต่จากการทดสอบด้วย monoclonal antibody พบว่าไวรัสแต่ละตัวมี nucleocapsid และรูปแบบของ surface protein ที่อาจแตกต่างกันในสัตว์แต่ละชนิดหรือในแต่ละภูมิภาคของโลก มีรายงานว่าเชื้อไวรัสที่คล้ายกับไวรัสพิษสุนัขบ้า ซึ่งพบในทวีปแอฟริกา (เชื้อไวรัส Mokola และ Duvenhage) และในทวีปยุโรป (เชื้อไวรัส Duvenhage) ทำให้เกิดการเจ็บป่วยคล้ายโรคพิษสุนัขบ้า ซึ่งในบางครั้งเมื่อตรวจด้วย FA test จะให้ผลบวกด้วยเช่นกัน แต่โรคเหล่านี้พบไม่บ่อยนัก (พงษ์ศักดิ์ ปัตถา, 2567)

2.3.3 สัตว์นำโรคและวิธีการติดต่อของโรค

สัตว์นำโรค เป็นในสัตว์เลือดอุ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทุกชนิด ทั้งสัตว์เลี้ยงและสัตว์ป่า เช่น สุนัข แมว สุนัขจิ้งจอก สุนัขป่า สกิ้งค์ แรคคูน พังพอน และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอื่น ๆ

เชื้อไวรัสออกมากับน้ำลายสัตว์ที่ติดเชื้อ ส่วนใหญ่จะเข้าสู่ร่างกายทางบาดแผลที่สัตว์กัดหรือข่วน บางครั้งพบว่าเชื้อสามารถเข้าทางบาดแผลตามผิวหนังที่ยังไม่หาย หรือเข้าทางเยื่อตา ปาก จมูก ที่ไม่มีแผลหรือรอยฉีกขาดได้ การติดต่อจากคนถึงคน ตามทฤษฎีแล้วสามารถเกิดได้เนื่องจากการพบเชื้อ virus ในน้ำลายและสารคัดหลั่งของผู้ป่วย การติดต่อจากคนสู่คนในธรรมชาติยังไม่เคยมีรายงานยืนยันที่แน่ชัด นอกจากโดยการกระทำของแพทย์จากการปลูกถ่ายอวัยวะต่าง ๆ เช่น กระดูกตา ปอด ตับ ไต จากผู้ที่เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้า ซึ่งเคยพบติดจากการปลูกถ่ายกระดูกตาในประเทศไทย 2 ราย และการปลูกถ่ายอวัยวะอื่น ๆ ในอีกหลายประเทศ การติดต่อโดยการหายใจโอกาสพบน้อยมากต้องมีไวรัสเข้มข้นในบรรยากาศจึงจะติดได้ ซึ่งมีรายงานการติดต่อทางระบบทางเดินหายใจในค้างคาวและมีรายงานการติดเชื้อในห้องปฏิบัติการในประเทศฝรั่งเศสขณะเตรียมการผลิตวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เป็นอุบัติเหตุทำให้เชื้อไวรัสกระจายจากเครื่อง centrifuge สู่อากาศในห้องปฏิบัติการ ซึ่งผู้ทำงานไม่ได้ใช้มาตรการป้องกันที่ดีพอ มีรายงานการติดโรคจากค้างคาวดูดเลือดส่วนใหญ่พบในลาตินอเมริกา สำหรับในสหรัฐอเมริกา มีรายงานการติดโรคมานุษย์และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม โดยค้างคาวกินแมลงแต่พบได้น้อย (พงษ์ศักดิ์ ปัตถา, 2567)

2.4 กฎหมายที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า

กฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ในการดำเนินการดำเนินการเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยเกี่ยวกับสุขภาพ ชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นต่อไป ซึ่งกฎหมายที่ให้อำนาจสามารถแบ่งเป็นกระบวนการ ดังนี้

2.4.1 การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

เจ้าของสัตว์ต้องนำสัตว์ไปฉีดวัคซีนจากสัตวแพทย์ หรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากสัตวแพทย์ หรือผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ โดยสุนัขอายุตั้งแต่ 2 เดือน แต่ไม่เกิน 4 เดือน ส่วนสัตว์อื่นให้ได้รับวัคซีนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งในการฉีดวัคซีนนั้น มีค่าธรรมเนียมตามที่กฎหมายกำหนด¹ กล่าวคือ ในกรณีที่ไม่มีประกาศจากอธิบดีกรมปศุสัตว์ตามกฎหมาย เจ้าของต้องเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ส่วนในกรณีที่มีประกาศจากอธิบดีกรมปศุสัตว์ตามกฎหมาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถฉีดวัคซีน โดยไม่ต้องเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากเจ้าของสัตว์ (กระทรวงมหาดไทย, กรมส่งเสริมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2567) เมื่อได้รับวัคซีนแล้ว ต้องติดเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ (เหรียญ) ให้เห็นชัดเจนและเก็บใบรับรองการฉีดวัคซีนไว้²

2.4.2 การควบคุมสุนัขจรจัดในที่สาธารณะ

เจ้าของสัตว์ต้องไม่ปล่อยให้สัตว์ของตนเองออกมาในที่สาธารณะ โดยเฉพาะสัตว์ที่ไม่มีเครื่องหมาย (เหรียญ) ประจำตัวสัตว์ ซึ่งหากปล่อยออกมาในที่สาธารณะแล้ว เจ้าพนักงานท้องถิ่นสามารถจับสัตว์นั้นกักขังไว้ และถ้าไม่มีเจ้าของมาขอรับคืน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นทำลายสัตว์นั้นได้³ นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่น เพื่อกำหนดให้ส่วนหนึ่งส่วนใด หรือทั้งหมดของพื้นที่เป็นเขตควบคุมการเลี้ยงสัตว์หรือปล่อยสัตว์ โดยอาจกำหนดเป็นเขตห้ามเลี้ยงสัตว์ หรือปล่อยสัตว์บางชนิดหรือบางประเภทโดยเด็ดขาดหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดได้⁴

หากเจ้าพนักงานท้องถิ่นพบสัตว์โดยไม่ปรากฏเจ้าของในที่สาธารณะ เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจกักสัตว์นั้นไว้อย่างน้อย 30 วัน เพื่อรอเจ้าของมารับ หากไม่มีผู้มารับเจ้าพนักงานท้องถิ่นสามารถขายทอดตลาด หรือทำลายได้ตามสมควร⁵

¹ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535

² มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535

³ มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535

⁴ มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

⁵ มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

ผู้ที่ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น อาจมีวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดให้ทุกพื้นที่เป็นพื้นที่ที่ปลอดสุนัขจรจัดและหากพบเห็นสุนัขจรจัดก็สามารถเข้าจับเพื่อกักขังเพื่อรอผู้มารับหรือขายทอดตลาดหรือทำลายได้ตามสมควร และสามารถดำเนินการกับผู้ปล่อยหรือเลี้ยงสุนัขในที่สาธารณะได้อีกด้วย¹

2.4.3 การขึ้นทะเบียนสุนัขและการเฝ้าระวังการเคลื่อนย้ายสุนัขเข้าออกในพื้นที่

กรณีที่สัตว์แพทย์เห็นว่ามิโรคระบาดในท้องที่ที่รับผิดชอบจะระบาดออกไป หรือท้องที่อื่นที่ติดกับท้องที่นั้นจะระบาดเข้ามา ให้สัตวแพทย์มีอำนาจประกาศกำหนดเขตโรคระบาดชั่วคราว ในท้องที่ที่รับผิดชอบไม่เกิน 5 กิโลเมตร รวมทั้งให้ระบุนิสัยของสัตว์ ห้ามเคลื่อนย้ายสัตว์และซากสัตว์ โดยให้ประกาศ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเทศบาล ที่ทำการกำนัน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และชุมชนภายในท้องที่นั้น²

นอกจากนี้ การขึ้นทะเบียนสุนัข เป็นวิธีการกำหนดจำนวนสุนัขได้ดีที่สุด ดังนั้น จึงมีมาตรการการขึ้นทะเบียนสุนัข โดยขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อดำเนินการในการขึ้นทะเบียนสุนัข ซึ่งเมื่อมีการขึ้นทะเบียน จะสามารถดำเนินการเฝ้าระวังการเคลื่อนย้ายสุนัขเข้าออกในพื้นที่ได้ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจดำเนินการออกข้อบัญญัติทั้งถิ่นเกี่ยวกับการเลี้ยงหรือการปล่อยสัตว์ รวมทั้งการขึ้นทะเบียนสุนัข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจออกระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือประกาศ เรื่องวิธีและขั้นตอนขึ้น/จดทะเบียน โดยอาศัยอำนาจตามข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ได้ออกนั้น

2.4.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสุนัขจรจัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สุนัขไม่มีเจ้าของ หรือที่เราเรียกว่าสุนัขจรจัดนั้น ต่างสร้างปัญหาให้กับประชาชนในท้องที่นั้น ๆ ซึ่งหากเกิดความเสียหาย หรือได้รับบาดเจ็บจากสุนัขจรจัดนั้น หากพิจารณาค่าเสียหายทางละเมิดแล้ว ย่อมหาเจ้าของมารับผิดชอบไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัด แม้จะไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติโดยเฉพาะเจาะจงให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับสุนัขจรจัด ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเพียงกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ เท่านั้น ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการป้องกันโรคติดต่อ รวมทั้งมีหน้าที่ในด้านการสาธารณสุขเท่านั้น ประกอบกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา รวมถึงคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด พิจารณาให้การส่งเสริมกรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะที่มีหน่วยงานในความรับผิดชอบดูแลครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศจัดการปัญหาสุนัขจรจัด

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการกับสุนัขจรจัดนั้น ทั้งในส่วนองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

¹ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 73

² มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558

พ.ศ. 2537 เทศบาล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เมืองพัทยา ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 และกรุงเทพมหานคร ตามระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ต่างกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ มีหน้าที่ในการป้องกันและระงับโรคติดต่อ หรืออาจกล่าวได้ว่า ในการจัดการเพื่อป้องกันและระงับโรคติดต่อที่เกิดจากสุนัขจรจัด โดยเฉพาะโรคพิษสุนัขบ้า นั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ต่างมีอำนาจตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้ท้องถิ่นของตนเองน่าอยู่ อย่างยั่งยืน ต่อไป

2.5 ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีสุนัขจรจัด

ปัญหาปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีสุนัขจรจัด มีปัญหา ดังนี้

2.5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติ

จากกรณีที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น มีหนังสือด่วนที่สุด เกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการโรคพิษสุนัขบ้า ทั้งกรณีสุนัขมีเจ้าของและสุนัขจรจัด ซึ่งประเด็นสำคัญประการหนึ่งได้แก่ การเร่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์อย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาการทอดทิ้งสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ รวมทั้งการป้องกันเชื้อโรคที่เกิดจากสัตว์สู่มนุษย์ ซึ่งเป็นการดูแลสถานะความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตพื้นที่ ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้ส่งตัวอย่าง (แนวทาง) ในการร่างเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติว่าด้วยการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ โดยทำเป็นหนังสือเวียนเพื่อเป็นแนวทางในการร่างเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติ

จะเห็นได้ว่า ในการออกเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัตินั้น อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ประกอบกับอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นหลัก ปัญหาในกระบวนการจัดทำเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัตินั้น จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่น จะต้องดำเนินการจัดทำเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติที่เกี่ยวกับการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่ง ยังมิได้ดำเนินการในการจัดทำเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการตามหนังสือของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตาม แม้ยังมิได้มีการดำเนินการจัดทำเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงมีอำนาจในการดำเนินการตามหลักกฎหมายทั่วไป กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจกำหนดให้ส่วนหนึ่งส่วนใด หรือทั้งหมดของพื้นที่เป็นเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ หรืออาจกำหนดเป็นเขตห้ามเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์บางชนิดหรือบางประเภทโดยเด็ดขาดได้ ตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข

พ.ศ. 2535 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประเด็นดังกล่าวจะเป็นการกล่าวถึงการห้ามเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ และเมื่อตีความแล้ว ย่อมเป็นสัตว์เลี้ยง หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นสัตว์มีเจ้าของเท่านั้น ทั้งนี้ ไม่รวมถึงสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ หรืออาจกล่าวว่าเป็นสุนัขจรจัด ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้ หากมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสุนัขจรจัด ศาลปกครองได้ตัดสินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายนั้น และคำพิพากษานั้นผูกพันเฉพาะคู่ความ ซึ่งหากผู้เสียหายอยากให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบจะต้องมีการฟ้องร้องกันไป ดังนั้น ประเด็นการจัดทำเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติ จึงมีความจำเป็น เพื่อจะได้ครอบคลุมสุนัขจรจัดด้วย

2.5.2 ปัญหาเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสุนัขจรจัด

การขึ้นทะเบียนสัตว์นั้น หากพิจารณาแล้ว จะมีการดำเนินการขึ้นทะเบียนสัตว์ เฉพาะกรณีที่ เป็นสัตว์เลี้ยง หรือสัตว์มีเจ้าของ เนื่องจากเมื่อเป็นสัตว์มีเจ้าของ ย่อมง่ายต่อการขึ้นทะเบียน ทั้งนี้ การขึ้นทะเบียนสัตว์ หรือสุนัขนั้น ย่อมมีประโยชน์ในการควบคุมและเคลื่อนย้ายสัตว์ดังกล่าว อีกทั้งยังมีประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ด้วย ซึ่งการการขึ้นทะเบียนสุนัขนั้น มีกฎหมายให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการได้ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าว เป็นกฎหมายที่ให้ อำนาจในภาพรวมเท่านั้น ซึ่งในการบังคับใช้กฎหมายนั้นบางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้บังคับใช้กฎหมายร่วมกับสัตว์แพทย์เท่าที่ควร ซึ่งยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติ

เมื่อพิจารณาการขึ้นทะเบียนสัตว์ต่อไป จะเห็นได้ว่า การขึ้นทะเบียนสัตว์หรือสุนัขนั้น ย่อมมีความเชื่อมโยงกับกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้จัดทำเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติ กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่ได้จัดทำเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติเรียบร้อยแล้ว การขึ้นทะเบียนสัตว์หรือสุนัขย่อมสามารถทำได้โดยง่าย เนื่องจากมีกฎหมายเฉพาะของท้องถิ่นตนเอง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น อาจออกระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือประกาศ เกี่ยวกับขั้นตอนการขึ้นทะเบียน เพื่อดำเนินการขึ้นทะเบียนสัตว์หรือสุนัขจรจัดให้แล้วเสร็จต่อไป

จะเห็นได้ว่า กรณีที่กล่าวมาแล้ว เป็นกรณีขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยง หรือสัตว์มีเจ้าของเป็นหลัก หากพิจารณากรณีสัตว์หรือสุนัขจรจัดแล้ว ยังมีปัญหาในการขึ้นทะเบียน กล่าวคือ สุนัขจรจัด กฎหมายไม่ได้บังคับให้มีการขึ้นทะเบียนในภาพรวม ซึ่งเป็นการแตกต่างจากสุนัขมีเจ้าของ เนื่องจากสุนัขจรจัดยากในการจับตัว และอาจเป็นสุนัขดุร้าย อาจทำอันตรายให้กับคนจับได้ ดังนั้น กรณีสุนัขจรจัดคงมีปัญหาในการขึ้นทะเบียน

2.5.3 ปัญหาเกี่ยวกับการฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้า สำหรับสุนัขจรจัด

ในการฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้า นั้น พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 สัตว์แพทย์ของกรมปศุสัตว์หรือของราชการส่วนท้องถิ่น มีอำนาจฉีดวัคซีนกับสุนัขจรจัด ซึ่งปัจจุบันนี้ การดำเนินการป้องกัน และควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ส่วนมากจะเป็นความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ในการป้องกันและระงับโรคติดต่อ ประกอบกับความเห็น

ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยให้ความเห็นว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดในการป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ซึ่งเป็นโรคติดต่อตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อ

การดำเนินการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า กรณีสัตว์มีเจ้าของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้โดยจัดทำโครงการและงบประมาณ เพื่อดำเนินการฉีดวัคซีนได้ ทั้งนี้อาจมีการจ้างเหมาหรือให้บุคลากรในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเองได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ปัญหาอยู่ที่งบประมาณในการดำเนินการ อันเชื่อมโยงมาจากการสำรวจ และการขึ้นทะเบียนสุนัขขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อันนำไปสู่การจัดทำโครงการและงบประมาณ เพื่อรับการอุดหนุนงบประมาณในการฉีดวัคซีนต่อไป

การดำเนินการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า กรณีสัตว์ไม่มีเจ้าของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมสามารถดำเนินการได้เช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามในพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 มาตรา 5 ในการฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้าไม่ได้กำหนดให้หมายรวมถึงสุนัขจรจัดด้วย จึงควรมีแก้ไขกฎหมายโดยให้หมายรวมถึงสุนัขจรจัดด้วย เพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมไปถึงการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเรื่องการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าภายใต้กฎหมายดังกล่าว ให้มีความหมายครอบคลุมถึงสุนัขจรจัดด้วย เพื่อให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดทำโครงการภายใต้ข้อบัญญัติงบประมาณได้ และการจับสุนัขจรจัดเพื่อฉีดวัคซีนนั้น ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติ ซึ่งผู้ดำเนินการฉีดวัคซีนอาจได้รับอันตรายจากสุนัขจรจัดนั้น รวมทั้งหากการจับนั้น เป็นการทำร้ายสัตว์หรือสุนัขจรจัดนั้น กฎหมายยังเอาผิดคนที่ทำร้ายหรือทารุณกรรมสัตว์ ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 อีกด้วย ซึ่งในการดำเนินการฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้า กรณีสุนัขจรจัดคงมีปัญหา

3. บทสรุป และข้อเสนอแนะ

3.1 บทสรุป

การดำเนินการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เริ่มต้นจากการกระจายอำนาจทางปกครอง โดยราชการส่วนกลางได้กระจายอำนาจทางปกครองให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ ซึ่งเริ่มต้นจากการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการกระจายอำนาจของประเทศไทย และปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังคงให้ความสำคัญกับหลักการกระจายอำนาจเช่นเดิม โดยได้มีการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนายั่งยืน

โรคพิษสุนัขบ้า เป็นโรคติดต่อที่มีสัตว์เป็นพาหะนำโรคมารสู่คน ซึ่งโรคพิษสุนัขบ้านี้ เป็นโรคที่เป็นปัญหาอย่างมากในด้านสาธารณสุขทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ โดยเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากในการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า

ศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี ทรงมีพระประสงค์ให้โรคพิษสุนัขบ้าหมดไปจากประเทศไทย ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงน้อมรับสนองพระปณิธาน โดยนายกรัฐมนตรีได้ออกคำสั่งที่ 214/2559 ลงวันที่ 29 กันยายน 2559 เพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการสัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัยจากโรคพิษสุนัขบ้า โดยเฉพาะตามพระปณิธานของศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี

นอกจากนี้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ ทรงได้รับการแต่งตั้งเป็นรองประธานกรรมการ เพื่อให้การขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวเห็นผลเป็นรูปธรรม คณะกรรมการนี้ประกอบด้วยผู้แทนจากสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดในการควบคุมและป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2550 องค์การอนามัยโลก (WHO) และองค์การควบคุมโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) ได้บรรลุข้อตกลงร่วมกันในการตั้งเป้าหมายให้ประเทศที่ยังมีการระบาดของโรคพิษสุนัขบ้าต้องร่วมมือกันในการกำจัดโรคนี้ให้หมดไปภายในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ยังคงพบการระบาดของโรคพิษสุนัขบ้า ทั้งในคนและสัตว์ ซึ่งทำให้ประเทศไทยต้องมีการดำเนินการและมาตรการในการควบคุมและป้องกันโรคนี้อย่างเข้มงวดเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในข้อตกลงดังกล่าว

ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมควบคุมโรค กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมปศุสัตว์ และกระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงได้ร่วมกันจัดทำแผนยุทธศาสตร์การดำเนินโครงการสัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัยจากโรคพิษสุนัขบ้า ตามพระปณิธานของศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี ในปี พ.ศ. 2560 – 2563

แผนยุทธศาสตร์นี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป้าหมายสำคัญคือการป้องกันไม่ให้ผู้คนและสัตว์เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้าอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการสร้างพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้า (Rabies Free Area) เพื่อให้แต่ละจังหวัดนำไปใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดโรคในพื้นที่ของตนต่อไป

ในการดำเนินการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า นั้น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ทั้งกรณีที่เป็นสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์มีเจ้าของ รวมถึงสัตว์หรือสุนัขจรจัดด้วย

กฎหมายที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้แก่ พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 ซึ่งให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการได้ นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเช่นกัน รวมถึงพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 ด้วย นอกจากนี้ยังมีกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ กล่าวคือ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 ที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ในการดำเนินการควบคุมโรคติดต่อในเขตพื้นที่ของตนเองได้

ในการดำเนินการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากกฎหมายระดับพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว บางท้องถิ่นยังมีกฎหมายระดับเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติของตนเองในการดำเนินการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ซึ่งจะทำให้การดำเนินการไปด้วยความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง

แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีปัญหากฎหมาย กล่าวคือ ปัญหาในการจัดทำเทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาในการขึ้นทะเบียน และปัญหาในการฉีดวัคซีนกรณีสุนัขจรจัด ซึ่งประเด็นปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไขต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะ

งานวิจัย เรื่อง มาตรการในการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีสุนัขจรจัด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเร่งดำเนินการจัดทำเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติ เกี่ยวกับการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ ทั้งนี้ เนื่องจาก หากแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดทำเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติเสร็จแล้ว และได้ดำเนินการออกระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือประกาศ ซึ่งออกตามความในเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัตินั้น จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้านการขึ้นทะเบียนสัตว์ ทั้งกรณีสัตว์มีเจ้าของ หรือสัตว์จรจัด รวมทั้งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้า กรณีสุนัขจรจัดด้วย

4. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2562). คู่มือแนวทางการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์ สัตว์. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

กระทรวงมหาดไทย, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. แนวทางการดำเนินงานป้องกัน และควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. https://pvlo-sri.dld.go.th/webnew/images/stories/service/Rebies/Book_Rabies/แนวทางการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าของอปท..pdf

กระทรวงสาธารณสุข. (2561). คำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุข เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงและการปล่อยสัตว์ เพื่อการป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า และเหตุรำคาญ พ.ศ. 2561. <https://laws.anamai.moph.go.th/th/recommendation/193139>

ขจร กระจ่างพลากร. (2557). มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมสัตว์เลี้ยง ศึกษาเฉพาะกรณีการเลี้ยงสุนัข และแมวภายในบ้านที่ไม่ใช่การพาณิชย์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประดิษฐ์ ชาลีเครือ. (2562). มาตรการการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า. ชัยภูมิเวชสาร, 39, 68-76.

พงษ์ศักดิ์ ปัตถา. (2567). กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการระบาดของโรคพิษสุนัขบ้า. https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1927